

Niet Wubbo maar Lodewijk van den Berg was de eerste

De gemiddelde Nederlander weet niet beter of Wubbo Ockels is de eerste Nederlandse astronaut en – recent – werd André Kuipers de tweede. Maar geschiedenisboekjes kloppen niet altijd. In 1985, enkele maanden vóór de huidige Delftse hoogleraar lucht- en ruimtevaart Ockels, ging dr. ir. Lodewijk van den Berg met de spaceshuttle Challenger STS-51B al de ruimte in. Van den Berg was een Nederlander van origine, afkomstig uit het Zeeuws-Vlaamse Sluiskil, maar Amerikaans staatsburger sinds 1974. Misschien dat daarom niet hij, maar Ockels de eretitel van ‘eerste Nederlandse astronaut’ kreeg en als zodanig de boeken in ging.

Beide oud-ruimtevaarders kennen elkaar overigens persoonlijk; het ruimtevaartwereldje is immens klein. Maar er is meer dat beide mannen gemeenschappelijk hebben: de Technische Universiteit Delft. Ockels is er tegenwoordig hoogleraar ruimtevaarttechniek (en herstellend van een hartaanval die hem enkele weken geleden op zijn faculteit bijna het leven kostte), Van den Berg studeerde in Delft al scheikunde tussen 1949 en 1961. Hoe werd deze Zeeuw destijds, op nota bene 53-jarige leeftijd, door NASA geselecteerd? En: zit het hem misschien dwars dat hij in Nederland althans zo onbekend is?

GERT VAN ENGELÉN

In april 2004 wijdde de tv-actualiteitenrubriek Netwerk een korte uitzending aan een wetenschapper uit Florida, een zekere Lodewijk van den Berg. De reportage toonde een man van 72 jaar, beroepsmatig nog volop in de weer als kristalkweker. Televisiekijkers zal het hebben geduizeld: een zwaar bebrilde, met onmiskenbaar Amerikaans accent sprekende, ogenschijnlijk onbekende persoon werd met grote stelligheid opgevoerd als Nederlands allereerste ruimtevaarder.

Lodewijk wie? Maar dat is toch ‘onze’ Wubbo? Overall elders in Nederland zullen stomverbaasde gezichten elkaar hebben aangekeken, maar in het dorpje Sluiskil gloeiden vele harten. “En zo is het”, werd daar apetrots gemompeld, terwijl het onderwerp, ‘De vergeten astronaut’ getiteld, van het scherm verdween. “Eindelijk erkenning voor onze Lodewijk! Hij was de eerste, punt uit.”

Zeker voor geboren Sluiskillenaar Tuur de Krijger betekende de verlate aandacht van het tv-programma genoegdoening. De Krijger wist in 1985 dat zijn dorpsgenoot Lodewijk van den Berg de ruimte in zou worden geschoten. Als lokaal correspondent van het persbureau ANP en het NOS-Journaal probeerde hij de nationale media voor de ‘scoop’ te interesseren. “Man, ik heb zo vaak gebeld”, vertelde hij het Zeeuwse dagblad PZC kort na de tv-uitzending verleden jaar. “Met Willebrord Frequin en Fons van Westerlo, toen grote mannen bij de televisie. Maar alle aandacht was voor Ockels.” De Krijger ergerde zich er “steendood” aan dat Van den Berg compleet genegeerd werd. Maar zou, opperde de PZC, niet kunnen meespelen dat Van den Berg was genaturaliseerd tot Amerikaan? De ANP-correspondent, briesend: “Lodewijk was een echte Sluiskillenaar. Dat poets je niet weg met een ander paspoort. Nooit!”

‘Vriendelijke knaap’ Lodewijk van den Berg werd op 24 maart 1932 geboren. Zijn vader was in Sluiskil administratief directeur bij de Nederlandse Stikstof Maatschappij, zijn moeder bekommerde zich om het gezin. Vier kinderen telde het gezin, twee meisjes en twee jongens. Niemand van hen woont nog in Zeeuws-Vlaanderen, maar allen zijn nog in leven. Mirjam is verhuisd naar Amsterdam, Jessonda naar

Nederlands ‘vergeten’ astronaut:

‘Mij belonen met een straatnaam of standbeeld?’

Belachelijk. Een ruimtevlucht is niet zo bijzonder, het is een bepaald soort werk, meer niet.’

Ruimtevaarder Van den Berg: ‘In scheervlucht zie je vanuit de shuttle Duitsland en Frankrijk pal naast elkaar liggen. Waarom hebben die landen ooit eigenlijk oorlog gevoerd, vraag je je af.’ Linksonder: Payload Van den Berg in NASA-werkkleding, 1985.

Groningen, Peter naar het Belgische Poppel en Lodewijk trok in 1961 naar de vs om verder te studeren.

Nadat hij in Rolduc en Sittard - twee gerenommeerde Limburgse instituten voor priesteropleidingen ook - het gymnasium-B had bedwongen, meldde Van den Berg zich in 1949 aan bij de toenmalige TH Delft. Hij betrok uiteindelijk een kamer aan de Binnenwatersloot 17, waar een jaar later ook Heine Wagenaar en Cor Wester neerstreken. Ir. H.G. Wagenaar heeft na alle voorbijge decennia nog altijd contact met zijn oud-kamergenoot. Hij noemt hem een “vriendelijke, jonge knaap”, van wie hij zich dit vooral herinnert: “Wij hadden een elektrische spiraal waarop wij in een ketel water kookten. Lodewijk was duidelijk een gaskachel gewend: hij hield een lucifer boven de spiraal.”

Wagenaar meldt verder in een e-mail - die hij liever een ‘courriel’ noemt - dat Lodewijk van den Berg net als hijzelf lid was van de katholieke studentenvereniging Sanctus Virgilius, raceroeier bij de Virgiel-roeivereniging Proteus en secretaris van het muziek- en toneelgezelschap Banzaai. Daar trof hij trouwens Gerard Cuijpers aan, een andere Delftse student, die in 1953 arriveerde en eveneens nog altijd correspondeert met Van den Berg. Ir. Cuijpers was koorlid van Banzaai en later contrabassist, en ook Virgiliiaan. Hij noemt Van den Berg “bescheiden, vriendelijk en slim, ook al lijkt zijn studietijd dat niet te bevestigen”: pas in 1961 is Van den Berg afgestudeerd, in chemische technologie. Maar, broemt Cuijpers, “in Nederland denken we dat snel studeren alleen maar efficiënt is.”

Tuin Delft, bijna een halve eeuw later. Ander tijdperk, hetzelfde decor: uit een voormalig klooster, het verenigingsgebouw van KSV Sanctus Virgilius aan de Oude Delft, hangen verse leden rumoerig en in oranje kledij uit de ramen – een nieuw studiejaar is begonnen! Een paar honderd meter verderop steekt Lodewijk van den Berg, wellicht hun beroemdste oud-lid, een sigaret op. De nieuwelingen en de passant uit de USA hebben geen weet van elkaar.

Van den Berg zit anoniem in de afgesloten, nazomerse tuin van de Prinsenkelder. Weer eens op bezoek in Nederland, een tweejaarlijks ritueel, wilde hij per se de verslaggever ontmoeten in het Delft dat hem zo vertrouwd is. Terwijl de fotograaf

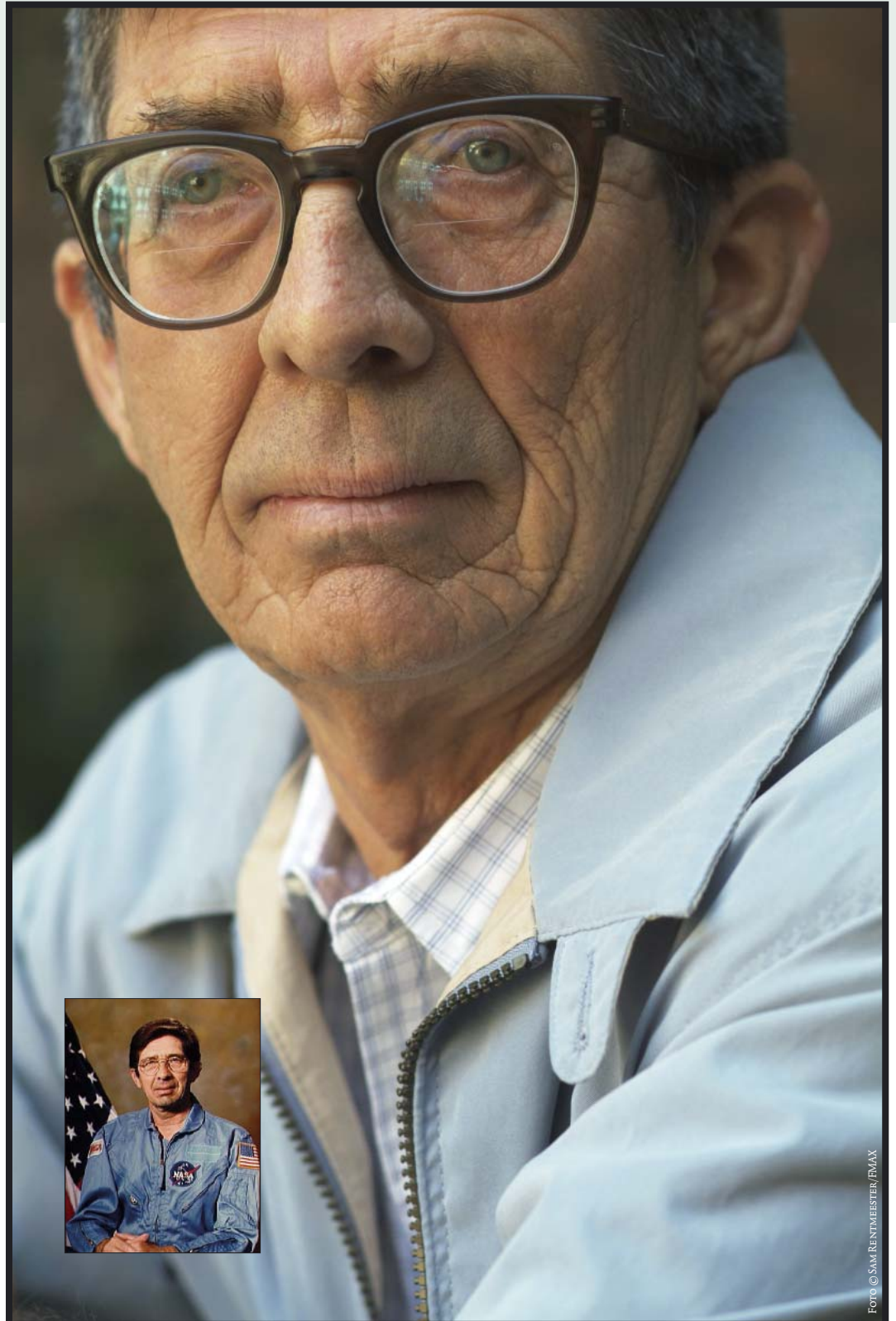

Foto © SAM RENTMEESTER/FMAX

Kristal van kwik bi-iodide (500 g).

Uit deze kristal gesneden delen kunnen worden gebruikt om atoomstraling te meten.

Meetresultaten worden verkregen met een kwik bi-iodide-detector voor verschillende concentraties uranium. De hoge punten met de energie van 185 keV duiden aan dat dit hoog verzuiverd materiaal is.

Depleted uranium geeft bij die energie geen signaal. Dit type informatie wordt bij verdragscontroles gebruikt door de inspecteurs van de International Atomic Energy Agency (IAEA) in Wenen, het internationaal atoomagentschap dat zojuist is onderscheiden met de Nobelprijs voor de Vrede.

- met dank aan Constellation Technology Corporation

hem meetroont naar karakteristieke locaties, vertelt broer Peter, die hem als chauffeur rondrijdt door Nederland, hoe de familie destijds de ruimtevlucht van 'hun' Lodewijk heeft beleefd. Van den Berg ging als wetenschapper op 29 april 1985 mee met het ruimteveer Challenger STS-51B, voerde onderwijl experimenten uit met kristalgroei, en keerde na acht dagen terug, op 6 mei. In de 168 uren dat hij in de ruimte was, had hij honderden-tien rondjes om de aarde gemaakt, en zo'n vier miljoen kilometer afgelegd.

"Wij wisten van niets", zo herinnert Peter van den Berg zich. "Het was een beetje een verrassing dat Lodewijk was geselecteerd." De familie hoorde het "via via van vrienden" en die hadden het nieuws weer gedestilleerd uit de publiciteit over een bulletin van de NASA: CNN bestond nog amper, BBC World nog helemaal niet, 'breaking news' had kort tevoren nog slechts de vorm van filmblikken die Schiphol alleen konden bereiken als het niet mistte.

Acht kandidaten waren er voor de ruimtemissie in 1985 nodig. Met moeite werden er zeven gevonden. Van den Berg werd door zijn voormalige baas als achtste op de lijst gezet, wetende dat hij geen enkele kans maakte. Broer Peter: "Hij was immers al 53, had slechte ogen en droeg een dikke bril. Lichamelijk zou hij toch afvallen." Maar Van den Berg kwam, dankzij zijn wetenschappelijke achtergrond door de eerste selectie, en doorstond vervolgens de loodzware lichamelijke en psychologische testen. Zelf zegt hij over die onderzoeken: "Ze zijn ongelooflijk streng. Je krijgt de gekste resultaten, die je niet verwacht. Drie dagen duurt zo'n onderzoek en ze meten van alles en nog wat. Bij twee kandidaten ontdekten ze hartkwaaltjes, waar betrokkenen zelf niets van wisten, ofschoon ze zich elk jaar lieten nakijken."

Wetenschappelijk behoorde u blijkbaar tot een van de beste kandidaten, maar u rookte, was al in de vijftig en brildragend. Hoe verklaart u zelf dat u niettemin werd goedgekeurd?

Lodewijk van den Berg: "Kent u The Right Stuff, de film van Philip Kaufman over de eerste zeven Amerikaanse astronauten, in 1959? Well, I had the right stuff."

Broer Peter vervolgt dat het gezin aanwezig was bij de lancering vanaf het Kennedy Space Center

in Florida, op vader en moeder na, die al waren overleden. "Dat was leuk en spannend. Zeker twintig jaar geleden was het nog een avontuur. Nu zijn er al vele lanceringen geweest, maar toen bestond dat shuttle-programma nog maar net." Wat hem bovenal is bijgebleven is "het onvoorstelbare lawaai" dat de lancering veroorzaakt. "Dat hoor je niet op tv."

Een week later landde de spaceshuttle weer op aarde, op Edwards Air Force Base in Californië. Broer Lodewijk had de ruimtevlucht heelhuids overleefd. "Eigenlijk", zegt Peter van den Berg, "hadden we niet anders verwacht. De missie was wel spannend, maar die ongelukken zijn pas later gebeurd. Je realiseert je niet dat het mis kan gaan, zoals je daar ook bij gewone lijnvluchten niet meer op rekent." Maar achteraf kwam weer in beeld

dat de familieleden op een aparte tribune waren geplaatst, op vijftien meter afstand van "de bobo's". "Dat was natuurlijk om die mensen gelijk op te kunnen vangen als het mis ging."

'Ware held' Lodewijk van den Berg was nu officieel de eerste astronaut van Nederlandse afkomst die zich buiten de dampkring had bewogen. Maar in de Nederlandse media bleef dat zo goed als onopgemerkt. De hele missie ontsnapte sowieso aan de vaderlandse radarschermen. Dat was een half jaar later anders met Wubbo Ockels. Die kwam terecht in het volle licht van de publiciteit. Uitzondering op alle stilte was Sluiskil. Toen Lodewijk van den Berg in oktober 1985 zijn geboortedorp herbezoekt, werd hij "onthaald als een ware held" (de PZC). Daar hadden ze intens

'Miskend? Ruimtetwerk heeft niets met een paspoort te maken. Dit is niet meer dan een lokale mediahype. Alleen in Nederland maakt men zich druk over zoiets, in het buitenland kan het niemand wat schelen.'

‘De meeste astronauten zijn voormalige militaire piloten, mensen die zijn getraind om aan te vallen. Maar voormalige astronauten worden later nóóit meer door de luchtmacht aangenomen. Ze zien de vijand niet meer na een ruimtevlucht. Hun aanvalsdrijf is compleet weg.’

met hem meegeleefd; voor Zeeland was hij onweerlegbaar de eerste.

Bewoner Petrus Luycks had “in een bomvolle zaal” een programma gepresenteerd waarin oude vrienden en bekenden de hoofdrol speelden. “Dat had hij dubbel en dwars verdiend”, vond Luycks. Van den Berg weet het nog wel, vertelt hij in Delft. “Het was een mooi feest, de Zeeuws-Vlaamse gemeenschap op z’n best.”

Hij had honderden handen moeten schudden. Mede-Virgilliaan Gerard Cuijpers ervoer onlangs dat de gemeente Terneuzen, dat Sluiskil heeft geannexeerd, al niet meer wist wie Lodewijk van den Berg is. Zelfs een wethouder niet. “Schandelijk”, vindt Cuijpers dit, “wat hebben mensen toch een kort geheugen.” Hij heeft B&W van de plaats gekapitteld om dit eerloze gedrag. Nu Zeeuws-Vlaanderen door de Westerscheldetunnel beter met het ‘vasteland’ is verbonden, zou Van den Berg als belangrijk streekpersonage moeten worden bejubeld, vindt hij.

Van den Berg zelf haalt er de schouders over op. Hij hoeft niet beloond te worden met een straatnaam of standbeeld. “Dat zou belachelijk zijn”, reageert hij. “Ik bedoel: de mensen die met de eerste ballon de lucht ingingen - die gun je een standbeeld. Een ruimtevlucht is een bepaald soort werk. Niet zo bijzonder. Nou ja, in zekere zin wel bijzonder, maar vergelijkbaar met iemand die een kwalificatietoets maakt met een nieuw schip, of iemand die proeven doet met een nieuw model auto.”

Vlaggen Tijdens hetzelfde eerbetoon in Sluiskil had Van den Berg de twee vlaggen bij zich die hij op zijn ruimtereis had meegenomen. De Axelse, want hij is geboren in een deel van Sluiskil dat onder de gemeente Axel viel, en de Zeeuwse. De laatste vlag - 120 bij 170 centimeter groot - bevindt zich nu in een provinciale kluis, compleet met een certificaat dat bewijst dat het dundoek in de ruimte is geweest. Van den Berg zegt dat hij de vlaggen had meegenomen omdat hij daarmee “zijn achtergrond wilde erkennen”, anderzijds omdat het zo’n beetje de gewoonte is. “Niemand heeft de nationale vlag bij zich, want dan is het te officieel. Dan is het niet persoonlijk.” “Delft” heeft ook “toch wel iets” geweten van zijn vlucht, zegt Van den Berg. “Ik heb nog in 1985 een

film van mijn vlucht, met commentaar, vertoond tijdens de lustrum-viering van het Technologisch Gezelschap, de studievereniging. Dat was in de grote collegezaal van de afdeling chemische technologie aan de Julianalaan.”

‘Het is een mediahype’ Na Ockels kwam (in 2004) de arts André Kuipers; steeds opnieuw repten de media van Nederlands eerste en tweede astronaut. Van den Berg echter bleef non-descript. Zijn zus Mirjam heeft de Zeeuwse PZC bozig laten weten dat ze het “een beetje vervelend” vindt dat haar broer keer op keer “compleet wordt genegeerd”. “Vervelend voor hem dan.” Broer Peter maakt er niet zo’n ophef over. “Ik denk niet dat het van die jongens (Ockels en Kuipers - red.) vandaan komt, maar van de media. Ik heb ’t altijd een beetje onzin gevonden. Als wetenschapper ga je je daar toch niet druk over maken? Het is een lokale mediahype. Alleen in Nederland maken kranten zich er druk over; in het buitenland kan het niemand wat schelen.”

En Lodewijk van den Berg zelf? Strekt zijn typerende bescheidenheid zich ook uit tot de roemloze status die hij als ex-astronaut in dit land heeft? Nogal bespiegend: “Het is veel gedoe om niets. Het is ook een kwestie waar vele kanten aanzitten. Ik ben weliswaar Nederlander, maar deed het werk in de spaceshuttle niet namens de Nederlandse regering. Ook Ockels en Kuipers waren op hun vluchten geen Nederlandse astronauten. Zij werkten voor het European Space Agency, ik werkte voor NASA. Voor de rest zijn we Nederlanders, personen die gevormd zijn door en in de Nederlandse gemeenschap.”

“Als je zegt: ik ben Nederlander, bedoel je voor negentig procent de omgeving die jou geschapen heeft: de mensen die mij hebben opgevoed, de scholen die ik heb bezocht, de mensen met wie ik ben opgegroeid. Ik erken: het is die Nederlandse gemeenschap die mij in staat heeft gesteld dit te doen. Maar met het paspoort had het ruimtewerk niets te maken; wij vertegenwoordigden Nederland niet, wij waren alleen afkomstig uit Nederland. Daarom heeft zo’n competentiespelletje, van wie is de eerste, geen zin. Van groter belang is: wat heb je wetenschappelijk bijgedragen?”

En wat was dat in uw geval?

“Tijdens de onderzoeken in de ruimte is gebleken dat in de micro-zwaartekracht, die een miljoenste van het normale was, het proces van kristalgroei veel rustiger verloopt. Waardoor je een betere kwaliteit kristallen krijgt. Het belangrijkste werk ná de vlucht was om dezelfde kwaliteit kristallen ook op de grond te kweken.”

Staatsveiligheid De hamvraag lijkt beantwoord. Het gesprek kan zich nu richten op andere aspecten die Lodewijk van den Berg inkleuren. *Waarom emigreerde u?*

Van den Berg betoogt dat hij in 1961 naar de VS vertrok, om er verder te studeren aan de University of Delaware. In 1974 behaalde hij er het *PhD* in toegepaste wetenschappen. In hetzelfde jaar kreeg hij een baan aangeboden, “die vereiste dat ik Amerikaanse staatsburger werd.” Hij kon als kristalkweker komen werken bij EG & G, een chemisch bedrijf dat “onder contract van de Amerikaanse regering” stond, vandaar.

Klopt het dat u met spionage-gevoelig materiaal te maken kreeg?

Lodewijk van den Berg met een kristal, ontwikkeld tijdens zijn Shuttle/Spacelab-vlucht in 1985. De elektronische eigenschappen van de kristal zijn op zijn minst twee keer zo goed als die van het beste exemplaar dat op de planeet aarde groeit.

– met dank aan EG&G

Lachend: “Dat is sterk overdreven. Maar het is wel werk dat verbonden is met staatsveiligheid. Veel kennis die ik heb, is dus beschermd. De kristallen worden gebruikt om er detectoren van te maken die heel precies nucleaire straling kunnen meten. Dit kennen ze aan de TU Delft ook wel: op het Interfacultair Reactor Instituut doen ze hetzelfde. Van Eyk en Dorenbos, medewerkers van dit instituut, hebben een internationale reputatie.” Van den Berg gaat dieper op het onderwerp in. “Dit soort onderzoek heeft niet alleen een zuiver wetenschappelijk belang. Detectoren worden ook gebruikt om nucleaire materialen te ontdekken die de bevolking beschermen en daarnaast vooral om te bepalen wat voor soort materiaal het is en van welke kwaliteit. Als er goede detectoren beschikbaar zijn, is het mogelijk om te beoordelen of het materiaal goed genoeg is voor atoomcentrales of dat het gebruikt gaat worden om krachtige bommen van te maken. In dit soort werk, dat bijvoorbeeld samenwerking inhoudt met het International Atomic Energy Agency in Wenen, is het een voordeel om de specifieke technologie van het meten binnen een bepaalde groep te houden. Als actuele voorbeelden kan ik noemen de situatie in Iran en het werk dat wordt gedaan in de haven van Rotterdam, om te voorkomen dat onnodige nucleaire materialen, verborgen in grote scheepsladingen, het land binnenkomen.”

Over zijn eigen specialisme voegt hij toe: “Mijn voornaamste interesse is altijd het ontwikkelen van een nieuw detectormateriaal geweest, kwik bi-iodide (HgI₂). Het systeem van kristalgroei moest van de grond af worden opgebouwd worden. Daarbij is mijn Delftse achtergrond in chemische en fysische technologie erg goed van pas gekomen.”

Ambassade Doordat u destijds tot Amerikaan bent genaturaliseerd, heeft u misschien wel automatisch het Nederlandschap verloren. Bent u nog wel Nederlander?

“Daar ben ik nog steeds niet zeker van. Ik heb dat nooit precies uitgezocht; dat moet ik nog doen. Maar ik woonde lang in Californië, en de Nederlandse ambassade, de enige instantie die het kan weten, staat in Washington DC. Daarom wordt het maar uitgesteld en uitgesteld. Nu ik wat dichterbij Washington zit, zal ik het heus nog wel een keer uitzoeken. Hoewel: hoe belangrijk is het dat je Nederlandse papieren hebt? Niemand vraagt ernaar.”

Wat vindt u zelf dat u bent: Amerikaan of Nederlander?

“Het meest voel ik me eigenlijk Zeeuw. Waar kom je vandaan; dát is het belangrijkste. Ockels zal altijd een Twent blijven, Kuipers een Hollander. Zeeuwen zijn een speciaal soort mensen. Ze nemen zichzelf minder serieus dan Hollanders. Ze maken eerder grapjes over zichzelf en houden ervan smeulige verhalen te vertellen, die ergens de belachelijke kant van laten zien. “

Lodewijk van den Berg, Nederlands eerste astronaut, terug aan de Oude Delft, nazomer 2005: ‘Gewone vliegtuigen? Je wordt ongeduldig. Het gaat zó langzaam.’

U bent al 44 jaar weg uit uw geboorteland. Wat is Nederland nog voor u?

“Een heleboel. Het is mijn achtergrond, de gemeenschap waaruit ik voortkom. Daar kom ik telkens weer op terug. En verder: Nederland heeft drie mensen opgeleid die geschikt waren om wetenschappelijk werk in de ruimte te doen. Vergeleken met andere landen is dat een hoog aantal. Nog ervan afgezien dat je je leven op het spel zet, is het veelzeggend als je door internationale organisaties wordt uitgekozen. Daar ben je dan trots op. Je denkt: dát is het land waar ik vandaan kom.”

Herkent u nog iets van Nederland?

“Nog heel veel, al is het moeilijk precies te zeggen wát. Van alle nationaliteiten die ik inmiddels heb leren kennen, springen Nederlanders er steeds weer uit door hun ongelooflijke wil om iets nieuws uit te proberen. Ze zijn erg initiatiefrijk, méér zelfs dan Amerikanen. Nederlanders zijn veel meer avonturiers.”

U bent hoorbaar trots op Nederland, maar zou u ook willen terugkeren naar uw geboortegrond?

“Dat is weer wat anders. Mijn vrouw Jacqueline is een geboren en getogen Amerikaanse, dat ten eerste. Als je ergens dertig, veertig jaar woont, zoals ik, ga je automatisch die cultuur in. Nee, ik blijf daar. Ik zit bijvoorbeeld na twee uur rijden in de wildernis. En ik wil voortdurend nieuwe dingen zien en beleven. Dat kan veel beter in de VS. Niet dat Nederland stilstaat; er zijn alleen niet zo veel mogelijkheden.”

Ongeduldig U vliegt straks weer naar huis. Wat is een vlucht van Schiphol naar Florida nog als je ruimtevaarder bent geweest?

“Je wordt ongeduldig. Het gaat zó langzaam. De spaceshuttle had een snelheid van 25.000 km per uur. Elke negentig minuten ging je de aarde rond. Daar raak je heel makkelijk aan gewend. Als je in een gewoon vliegtuig zit, wil je ook elke twee minuten iets nieuws zien.”

Veroorzaakt zo'n ruimtereis lichamelijke of geestelijke bijwerkingen?

“Lichamelijk niet langdurig, tenminste niet na mijn vrij korte vlucht. Kortstondig is je evenwicht wat verstoord. Dat evenwicht is helemaal afhankelijk van de zwaartekracht en die valt weg. Dat heeft gevolgen. Het duurt twee tot drie dagen voordat het weer goed komt. Geestelijk verandert er alles. (Zijn broer knikt beamed: “Dat kan ik me voorstellen. Zoiets is zo uniek.”) De hele manier waarop je de aarde beziet, verandert compleet en voorgoed. We praten over de globalisering van de economie, van de media en de politiek. Maar ik heb de aarde echt globaal mogen bekijken. Het ene moment vlogen we over Shanghai, twaalf minuten later boven San Francisco. Daar beneden wonen totaal verschillende mensen, maar dat vind je dan niet meer. We leven allemaal op die vrij kleine planeet. Je ziet Duitsland en Frankrijk pal naast elkaar liggen, je scheert eroverheen. Waarom hebben die landen ooit eigenlijk oorlog gevoerd, vraag je je dan af.”

Lodewijk van den Berg buigt voorover, alsof hij een geheim met iemand gaat delen. “Verreweg de meeste astronauten zijn voormalige militaire piloten. Die mensen zijn getraind om aan te vallen. Maar voormalige astronauten worden nooit meer door de luchtmacht aangenomen. Want die aandrift om aan te vallen, is compleet weg bij hen. Ze zien de vijand niet meer na een ruimtevlucht. Nee, het is geen relativëren. Je krijgt een heel ander gezichtspunt.”

Van den Bergs broer valt hem bij. “Astronauten veranderen totaal. Hun denken ondergaat een totale ommekeer. Relativëren komt een eind in de richting, maar is nog veel te zwak uitgedrukt. “

Meneer Van den Berg, u bent nu 73 jaar. Toch werkt u nog steeds, als chiefsistent bij de Constellation Technology Corporation. Waarom eigenlijk?

De oud-Delftenaar veert op: “Omdat ik het leuk vind. En omdat het kan in het Amerikaanse systeem. Als je productief bent en je wilt werken, dan mag dat. Dan maakt het niet uit of je 23 of 73 bent.”